

VEDETI POMENI PREŽIVETI

Groza z imenom AIDS

O aidsu – sindromu pridobljene zmanjšane imunosti je zadnje čase tudi pri nas veliko slišati. Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo je sprožil široko akcijo informiranja prebivalstva o tej nevarni in za zdaj še nepremagani bolezni. Seveda ne z namenom širjenja preplaha, ampak da bi se zavedli, da bolezen tudi pri nas obstaja, da lahko zboli vsak in da bi, ker pri nas še ni v velikem razmahu, uspeli s pravočasnim informiranjem vsaj nekoliko zaježiti njeno širjenje. Pogovarjali smo se z zdravnikom bežigrskega zdravstvenega doma in z namestnikom predsednika republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo dr. Jožetom Vidmarjem.

● Najprej preprosto vprašanje – kaj je aids?

«Aids (kratica za Acquired immunodeficiency Syndrom, v slovensščini pa se izgovarja tako, kot se piše) je resno klinično stanje, za katerega je značilna nezadostna celična imunost. Retrovirus (virus človekove zmanjšane odpornosti – HIV) prodra v celice človekovega telesa in se s posebnim encimom integrira v genetično snov celice gostiteljice. Zato vsakokrat, ko se okužena celica deli, nova celica vsebuje virusne gene in večina virologov meni, da okužba traja vse življenje. Za aids je značilno, da odpovedo ključni mehanizmi obrambnega sistema organizma, kar ima za posledico celo vrsto resnih in na koncu smrtonosnih infekcij. Zaradi zmanjšane odpornosti je pacient, ki ima aids, dovzeten za bolezni, ki človeka, pri katerem imunski sistem normalno deluje, ne bi napadle.»

● Kako se lahko okužimo?

«Aids je predvsem spolna bolezen. Čeprav so znanstveniki doslej našli in izolirali virus v krvi, spermi, materinem mleku, slini, solzah, urinu, možganski tekočini, bezgavkah in v možganovini, poteka okužba, vsaj po dosedanjih

ugotovitvah, po krvi in spermi. Okužimo se lahko s spolnim stikom (homoseksualnim ali biseksualnim) z okuženo osebo, z okuženo krvjo in s krvnimi produkti (v Sloveniji je takšna možnost praktično izključena, ker je vsa kri ustrezno pregledana), z okuženimi medicinskimi pripomočki (zlasti narkomani, ki si droge vbrizgavajo v žile pa tudi z izposojenim brivskim priborom). Virus aidsa se lahko prenese tudi v trajanju nosečnosti med porodom ali po njem z okužene matere na otroka. Pomembno pri širjenju aidsa je dejstvo, da navidezno zdravi, a že okuženi ljudje, prenašajo virus na druge. Po sedanjih podatkih četrtina ljudi, ki so okuženi s HIV, dobi aids v petih ali sedmih letih po okužbi.

Za bolezen je značilna kumulativna smrtnost. Po prikazih Svetovne zdravstvene organizacije je v ZDA in Evropi v celoti od vseh do sedaj obolelih umrla približno polovica. Od tistih bolnikov, pri katerih je bila bolezen ugotovljena pred tremi leti, jih je v ZDA umrlo že 75 odstotkov, in kar 90 odstotkov tistih, ki so jim diagnozo ugotovili že leta 1982.»

Dr. Jože Vidmar: «Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo je sprožil široko akcijo informiranja prebivalstva o aidsu, da bi se zavedli, da bolezen obstaja tudi pri nas, in da bi vsaj nekoliko uspeli zaježiti njeno širjenje.»

● Kako se s HIV ne moremo okužiti?

«Do sedaj ni dokazov, da bi se virus prenašal s kihanjem, z dotikom rok, preko jedilnega pribora ali kozarca, s piki žuželk, če živimo z okuženim v istem gospodinjstvu ali preko stranišč.»

● Kako se lahko zavarujemo pred morebitno okužbo?

«Do 29. januarja je bilo v svetu že 39.144 bolnikov iz 127 držav, okuženih pa je že približno 100 tisoč Zemljanov. V Jugoslaviji je dozdaj devet ljudi zbolelo za aidsom, od tega v Sloveniji štirje. Podatki pa se nezadržno spreminjajo.

Pred boleznijo se lahko zavarujemo predvsem s primernim načinom življenja in obnašanja. Izogibati se je treba spolnega stika z osebami, za katere sumimo, da imajo aids oziroma so okužene s HIV. Izogibati se je treba pogostemu menjavanju spolnih partnerjev. Tveganje se lahko zmanjša z uporabo kondoma. Analni odnos je bolj nevaren za infekcijo in se ga je treba izogibati. Intravenozne narkomane (ki si mamila vbrizgavajo v žile) je treba poučiti, da uporaba skupnih igel in brizgalk lahko privede do okužbe. Ljudje iz rizičnih skupin (homoseksualci, narkomani) naj ne darujejo krvi, plazme, organov, tkiva ali sperme. Igle, brizgalk in druge instrumente za večkratno uporabo, ki prihajajo v stik s krvjo (pribor za obrezovanje, prebadanje ušes, tetoviranje, skarifikacija – razpraskanje kože pri cepljenju), je treba temeljito očistiti in razkužiti po vsaki uporabi. Dezinfekcija, med drugim tudi z alkoholom ali že navadno prekuhanje, sta učinkovita proti HIV. Ne smemo uporabljati skupnih zobnih ščetk ali brivskih aparatov.»

● Kdaj lahko posumimo na okuženost s HIV?

«Na aids posumimo pri bolniku, pri katerem so več kot tri mesece prisotni naslednji znaki: shujšanje za več kot desetino normalne teže, kronična driska, povišana temperatura, povečane bezgavke in vranica. Bolnik se mora obvezno zdraviti. Najbolje je, če se obrne na svojega splošnega zdravnika. Vsak pa lahko pride kadarkoli na krvni test v Infekcijsko kliniko ali na Mikrobiološki inštitut pri Medicinski fakulteti.»

VIDA PETROVIČ

JUBILEJ

25 let trgovine Emona v Savskem naselju

Pred četrto stoletje je Emona (takrat Prehiana) odprla v Savskem naselju samopostrežno trgovino. S 486 kvad. metri površine sodi med večje, tako kot marketa v Vojkovi in Hubadovi ulici.

Market v Savskem naselju od 1. julija 1979 vodi poslovodkinja Anica Ferkulj, ki je Emoni zvesta 21 let. «Že kot otrok sem imela izredno veselje do trgovskega poklica. Rada sem med ljudmi, papirnata vojska ni zame,» je povedala Anica, ki sodi med tiste ženske, katerim je trgovski poklic napisan na kožo. V trgovini dela s srcem in dušo. Za jezo in prepir ni prostora v njenem 19-članskem kolektivu, ki živi kot velika družina.

Desna roka poslovodkinje je Nežka Mramor, vodja izmene. K Emoni je prišla 1. maja 1965. «Vesela sem, če imamo dovolj blaga in prodaja dobro teče. Se bolj pa sem zadovoljna, če mi stranka reče: zadnjič ste mi dobro svetovali. Takšna pohvala mi pomeni nagrado,» je dejala Nežka. Trgovina mora biti po njenem vedno urejena in blago kupcem lepo predstavljeno. Precej po njeni zasluzi je market prejel že dve priznanji za uspešno aranžiranje.

Oddelkovodja neprehrambenega blaga je Mihaela Lukančič. Rada ima razgibanost. Poprime za vsako delo: danes je na blagajni, jutri streže na delikatesnem oddelku, dobro se je odrežala celo v mesnici, ko so bili brez mesarja.

V marketu Savsko naselje sta le dva moška: mesar Ivan Šebalj in trgovec Miki Ciriković. Za mesarja Ivana so gospodinje letos že dvakrat zapisale v knjigo pohval, da mu gre vsa čast za njegovo vrljnost, prijaznost in ustrežljivost. Če to zapišejo stranke bo že veljalo, saj so gospodinje pri mesarju ponavadi najbolj skope s priznanji.

Miki Ciriković je Črnogorec, po govoricu pa bi dejali, da je doma v Ljubljani. Priden in ve-

sten je ter priljubljen. Pravi, da se v Savskem naselju dobro počuti. Ob delu se dodatno izobražuje, v Emoni obiskuje poslovodsko šolo.

«Trudimo se, da bi bile stranke čimbolj zadovoljne,» poudarilo delavke marketa v Ulici Luize Pesjakove 11. Največ dela imajo ob torkih, ko pripeljejo tovornjaki blago iz Emoninega blagovnega centra, ob petkih pa dobe tisto blago, ki ga je zmanjkalo ali pa ga naroče dodatno. Pridna dekleta takrat več kot 500 kartonov in gajbic s piščajo znosijo ob moški pomoči v klet, nato v trgovino na police, embalaža gre ponovno v klet in nato še na tovarnjake, ko pridejo ponjo. Še dobro da imajo dvigalo, ki prevzame najtežje delo.

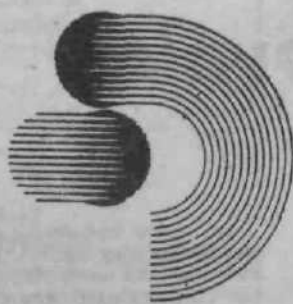
Kot vsak večji market Emona ima tudi ta zraven trgovine bife. Kuhinjo, ki je sodila k bifeju, pa so pred dobrima dvema letoma zaprli.

Lani je market v Savskem naselju zadovoljivo izpolnil načrtovano prodajo; za nekaj malega so načrte celo presegli. Letos je prodaja sicer malce zašepala, a menijo, da bodo manjši promet v prvih mesecih nadomestili s pospešeno prodajo med letom.

Z. G.

Kolektiv marketa v Savskem naselju.

ČGP DELO

Časopisno in grafično podjetje Delo

TOZD Tisk časopisov in revij
TOZD Grafična priprava
TOZD Knjižni in komercialni tisk
TOZD Grafična dodelava

61000 LJUBLJANA, Titova cesta 35

p. p. 29
Telefon (061) 315-366
Telex: 31291 yu dtlj

Predstavništvo Beograd:

Moše Pijade 12
Telefon (011) 336-094 in 335-089

Dejavnost TOZD

- stavljenje (foto, lino, mono), izdelava enobarvnih in večbarvnih filmov in klišejev
- roto-ofset časopisni in revijalni tisk
- ofset in knjigotisk (eno in večbarvni)
- grafična dodelava (knjigoveznica)

Vsem poslovnim partnerjem, kupcem, občanom in vsem delovnim ljudem

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA

metalka

prodajno skladišče
Topniška 9